

PRÓBAÉRETTSÉGI • 2004. május

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINT

Írásbeli feladatsor megoldása

Általános szaktanári útmutató a történelem írásbeli vizsgafeladatok javításához

- A dolgozatot **a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsák**, és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelöljék a hibákat, hiányosságokat stb.
- A feladatok alatt található téglalapok közül az elsőben a feladatra adható pontszám van, így **a mellette lévőbe írják be az adott feladatban a tanuló által elért pontszámot**.
- Hiányos/hibás megoldás esetén az **egyes részpontszámokat** is írja rá a dolgozatokra.
- Kifogástalan megoldás esetén elég a maximális pontszám beírása a téglalapba.

Kérjük, hogy lehetőleg csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadják el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljenek! Az ettől eltérő feladatokra és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalunk.

1. A rövid feladatok javítása, értékelése

Az egyes feladatoknál/feladatelemeknél a legfontosabb értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a feladatban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Figyelem!

Csak azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl!

Ha egy feladatelem 0,5 pont értékű, akkor az már tovább nem bontható! A pontszámokat nem kell kerekíteni.

A feladatsorban több olyan kérdés is van, amelyeknél **a jó megoldás több válaszelemből áll**. A felsorolást, kiválasztást, illetve összegyűjtést tartalmazó feladatoknál:

- ha két pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor egy hibátlan válaszelemért 1 pont adható
- ha egy pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor egy hibátlan válaszelemért 0,5 pont adható.

Nem ilyen jellegű feladatoknál csak azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl!

A nem zárt végű feladatoknál (pl. az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal.

A **megoldásokért jutalompont** (az adott feladatelemre, feladatra az előírt maximális pontot meghaladó pont) **nem adható**.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát kérjük, külön szöveges magyarázattal indokolni!

2. A szöveges feladatok javítása, értékelése

Összesen négy feladat értékelhető:

Kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, és **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Ha a **tanuló helytelenül választott**, azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, vagyis **az összpontszám kiszámításánál legkisebb pontvesztés éri**.

A feladatok **értékelésénél** az alábbi szempontok a meghatározók: **feladatmegértés**, a **kompetenciáknak** való megfelelés és a **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely elemekre bontva tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat (pl. műveleteket, tartalmakat). A feladatelemek értékelését a Pontozólapon (l. 23. o.) kell jelölni bekarikázással.

A feladatelemek pontozása az alábbiak szerint történik.

Pontozás		
Nem felel meg.	Részben felel meg.	A feladatelem (pl. művelet, tartalom) megoldása teljes mértékben megfelel a javítókulcsnak.
0 pont	1 pont	2 pont

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma 0 pont.

A javítókulcsban és a Pontozólapon a műveleteket „A”-val, a tartalmi elemeket pedig „B”-vel jelöltük. A tartalmi elemeknél (B) többször szereplő példák **(Pl.)** azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el. Ez a felsorolás nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A műveletek és tartalmak átnézése után pontlevonást kell alkalmazni, amennyiben a feladat megoldása során a vizsgázó súlyos tartalmi hibát vét. Hibáknként 1-2 pont vonható le. Az ismétlődő hibákért újabb pontokat nem kell levonni. (Megjegyzés: Súlyos tartalmi hibának minősül a Kerettantervben szereplő nevek, évszámok, fogalmak nem tudása, tévesztése. Az egyértelműen elírásból származó hibák nem minősülnek súlyos hibának.)

Az értékelés javasolt menete:

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait (4–22. o.) és a Pontozólapot (23. o.).
2. Készítsen annyi másolatot a Pontozólapról, ahány feladatlapot kell értékelni, majd vezesse rá a tanuló(k) kódszámát.
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait, majd írja be a tanuló által választott feladatok számát a Pontozólapra.
4. A javítókulcs elemei szerint pontozza a feladatot (karikázza be az elért pontszámot).
5. Számítsa ki a Kapott pontok összegét, melyből súlyos hibák esetén pontokat vonhat le.
6. Állapítsa meg az Összpontszámot, és számítsa át Vizsgaponttá (Összpontszám osztva 3-mal, illetve 4-gyel). A vizsgapontokat a kerekítés általános szabályai szerint kell kerekíteni két tizedes jegyre.

1. Rövid választ igénylő feladatok

1. (elemenként 0,5 pont)

- a) szenátus
- b) népgyűlés
- c) néptribunus(ok)
- d) lovag(ok)
- e) consul(ok)
- f) nők és rabszolgák

Összesen 3 pont

2.

a)

- 1.) 3., 7. (a hibátlanul megoldott sor 0,5 pont)
- 2.) 4., 5., 6. (a hibátlanul megoldott sor 1 pont)
- 3.) 1., 2. (a hibátlanul megoldott sor 0,5 pont)

b) Csak hibátlanul kitöltött cellánként jár 1 pont, 0,5 pont nem adható.

Szövegrészlet száma	Magyarázat
3. és 7.	Róma elszenvedett vereségét, bukását indokolja a barbárok megjelenésével, illetve felhívja a figyelmet a barbárok befogadásának veszélyre
4. és 5. és 6.	A forrás szerzője saját kisebbrendűségi érzését próbálja palástolni, illetve a rómaiak magasabb rendűségét igazolja.
1. és 2.	Főleg erkölcsi példát állít a rómaiak elé. Erkölcsi megújulás által véli Rómát megmenteni vagy A Római Birodalom bukását a rómaiak erkölcsi züllöttségével igazolja.

Összesen 5 pont

3.

- a) 1348–1350 (0,5 pont)
- b) Fekete-tenger vagy Krim félsziget (0,5 pont)
Pl. Itália, Franciaország, Anglia és Skandinávia déli része (két jó földrajzi terület 1 pont)
- c) Távolsági kereskedelem (1 pont)
- d) A kortársak által megfogalmazott okok:
pl. kútmérgezés, isteni bosszú, a csillagok állása. (2 ok felsorolása 1 pont.)
Tényleges okok: higiénia hiánya, nem ismerték a fertőzés ellenszerét. (2 ok felsorolása 1 pont.)

Összesen 5 pont

4. a) A két helyes aláhúzás 1 pont.
- A román stílus az 1000. év körül jelent meg.
  - A gótikus stílus a XV. századnál korábban jelent meg.
- b) Vízszintes hibátlan soronként 1 pont, 0,5 pont nem adható.

Kép száma	Stílusirányzat neve	Jellemzők
1.	román	pl. erődszerű építkezés, kis ablakok, vastag falak
2.	gótikus	pl. csúcsíves építkezés, magas tornyok, díszítettség

Összesen 3 pont

- 5.
- a) Újonnan hódított tartományok *vagy* az elfoglalt nyugati tartományok. (1 pont)
- b) Szilézia Morvaország Karintia (elemenként 0,5 pont)
- c) **B.** (0,5 pont)
Indokok: nincsenek hegyek, *vagy* sík a terep (1 pont)
- d) A török elleni harc miatt egy erős, több államot is magában foglaló dunai királyság megteremtésének céljával. (1 pont)
- e) A kor szokásainak megfelelően az uralkodócsalád nagyságának és dicsőségének növelése céljából. (1 pont)

Összesen 6 pont

- 6.
- a) a német császár
- b) az országgyűlésen (a többi törvényhez csatolt) utolsó törvénycikk
- c) kálvinista

Összesen 3 pont

- 7.
- a) a törököket
- b) állandó (zsoldos) hadsereg *vagy* (önálló *vagy* magyar zsoldos hadsereg)
- c) Nemesekből és nem nemesekből is állhat az új hadsereg.
- d) Pl. Magyarország önerőből szabaduljon föl a törökök elnyomása alól.

Összesen 4 pont

8.

- a) Kivitel: mezőgazdasági termékek (0,5 pont)
Behozatal: ipari termékek (0,5 pont)
- b) pozitív
- c) agrár

Összesen 3 pont

9.

- a) jobbágykérdés *vagy* jobbágyfelszabadítás
- b) pénzarisztokrácia (0,5 pont)
Indoklás: pl. nem elkötelezett a magyarság és az uralkodó mellett (0,5 pont)
- c) nemesi (elő) jogok *vagy* nemesi kiváltságok
- d) konzervatív

Összesen 4 pont

10.

- a) Pl. megvédte Debrecent/a kormányt *vagy* a Tiszántúlt, így biztosította a szabadságharc folytatásának lehetőségét.
- b) Pl. elterelte a támadást Debrecentől *vagy* a kormány székhelyétől, így biztosította a szabadságharc folytatásának lehetőségét.
- c) Egyesítették Görgey, Klapka és Damjanich hadseregét.
- d) bekerítéssel *vagy* átkarolással

Összesen 4 pont

11.

- a) arisztokrácia
- b) polgári középosztály
- c) nagypolgárok
- d) parasztság

Összesen 4 pont

2. Szöveges kifejtendő feladatok

1. Egyházszakadás

(rövid feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A vizsgázó válaszában alapvetően az egyházszakadás okait és körülményeit elemzi.	0 1 2
		F2 A vizsgázó megállapítja, hogy az egyházszakadást a római birodalom keleti és nyugati területének eltérő társadalmi, gazdasági és kulturális változásai, valamint a hatalmi versengés okozta.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A válasz tükrözi, hogy a tanuló kigyűjtötte az egyházszakadás okainak bemutatásához szükséges legfontosabb információkat.	0 1 2
	1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése.	B1 Pl. a térkép alapján megállapítja, hogy a nyugati kereszténység nagyobb területeket foglal magába, mint a keleti <i>vagy</i> arra utal, hogy az arab hódítás nagymértékben gyengíti a keleti kereszténységet, hiszen az öt egyházi székhely közül az arabok hármát elfoglaltak.	0 1 2
		A2 Információk értelmezése, következtetések levonása.	0 1 2
		B2/1 Pl. megállapítja, hogy a bizánci császár és a római pápa konfliktusát a hatalmi vetélkedés motíválja <i>vagy</i> azt elemzi, hogy nyugaton a pápát tekintik az egyház vezetőjének, míg keleten a bizánci császár az egyház irányítója.	0 1 2
		B2/2 Utal arra, hogy a római egyház fölött eltűnt a világi hatalom, de a germán királyságokban a királyi hatalom támasza az egyház <i>vagy</i> megállapítja, hogy a római egyház jogi érveket kreál a hatalmi versengés eldöntése érdekében.	0 1 2
	4.3. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése.	A3 Az elemzés föltárja az egyházszakadás, kialakulásának okait, körülményeit, hátterét.	0 1 2
		B3/1 Pl. a hatalmi és vallási kérdések összefonódnak, felismeri a hamisítás jelentőségét, megállapítja, hogy a hamisítvány a korszakban vitát eldöntő tényezőként működött.	0 1 2
		B3/2 Pl. a kereszténység két ága egyben két „világ”, társadalmi rend ellentétét is mutatja, hiszen eltérő társadalmi, gazdasági viszonyok alakulnak ki a két területen <i>vagy</i> a különböző kulturális nyelvi hatások érvényesülnek, keleten maradandóbb az antik hagyomány, <i>vagy</i> keleten a görög nyelv, míg nyugaton a latin nyelv lesz meghatározó.	0 1 2

	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó helyesen és szakszerűen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. világi hatalom, egyházi hatalom, római katolikus, görög nyelvű ortodox, keleti keresztény, egyházszakadás).	0 1 2	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T Válaszában rögzíti, hogy az egyházszakadás 1054-ben következett be, és a térképről azonosítja a legfontosabb egyházi központokat (pl. Róma, Bizánc, Jeruzsálem).	0 1 2	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM				28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM				7

2. Rendiség

(hosszú feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A válasz bemutatja a királyi hatalom és a rendek közötti hatalommegosztást .	0 1 2
		F2 Értelmezi a rendi dualizmus keretében az uralkodó helyzetét .	0 1 2
		F3 Elemzi a rendi intézményrendszer (parlament) működését .	0 1 2
		F4 Az elemzés kitér a francia és angol rendi monarchia hasonlóságaira és különbségeire.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 Kigyűjti és felhasználja a forrásokból azokat az információkat, amelyek a feladat értelmezéséhez szükségesek.	0 1 2
		B1 Pl. a francia és az angol rendiség tagolódását (rendek), <i>vagy</i> a francia rendi gyűlés összehívásának módját, <i>vagy</i> az angol és a francia rendi gyűlés szerkezetét	0 1 2
		A2 Az összegyűjtött információk alapján következtet a rendi monarchia működésének lényegére.	0 1 2
		B2 Pl. az elemzés megállapítja, hogy a végrehajtó hatalom a király kezében volt, s arra a rendek csak közvetett befolyással bírtak.	0 1 2
	1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése.	A3 Értelmezi a szöveges forrás és az ábra kapcsolatát, a két dokumentum hasonlóságait, különbségeit.	0 1 2
		B3/1 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy a szöveges forrásból és a táblázatból nyerhető információk egybevágnak.	0 1 2
		B3/2 Pl. a vizsgázó a forrás alapján megállapítja, hogy a rendi gyűlésen kompromisszumos egyezkedés folyt <i>vagy</i> arra következtet, hogy a rendi dualizmus rendszerében az uralkodó és a rendek kénytelenek voltak együttműködni.	0 1 2
	4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.	A4 Gondolatmenetét saját ismeretei felhasználásával kiegészíti, legalább egy saját – a megadott forrásokban nem szereplő – ismeretelemet beépít fogalmazásába.	0 1 2
		B4/1 Pl. a vizsgázó utal az angol vagy a francia rendi monarchia kialakulásának történelmi körülményeire.	0 1 2
		B4/2 Pl. összehasonlítja az egy-, illetve kétkamarás parlament működését. Rögzíti, kik, hogyan és milyen feltételek mellett vehettek részt a rendi gyűléseken.	0 1 2
	4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, fölvetése történelmi események okairól és következményeiről.	A5 A vizsgázó fölvet, illetve megfogalmaz önálló észrevételeket, értelmezéseket, összefüggéseket.	0 1 2
		B5/1 Pl. megállapítja, hogy a végrehajtó hatalom felső szinten az uralkodó, míg középszinten a rendek kezében van.	0 1 2
B5/2 Pl. a törvényeket a király és a rendek együtt hozták.		0 1 2	

	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó korhűen használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. három rend, képviselő). A+B A vizsgázó szakszerűen alkalmazza és értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. rendi dualizmus, kétkamarás rendi gyűlés).	0 1 2 0 1 2	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A válasz konkrétan rögzíti vagy az elemzés összefüggéseiből megállapítható, hogy a rendi monarchia a XIII. század folyamán Nyugat-Európában jött létre.	0 1 2	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		NY1 A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.	0 1 2	
		NY2 Az elemzés szerkesztett szöveg, a szerkezet a tartalom logikus kifejtést szolgálja.	0 1 2	
		NY3 A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	0 1 2	
		NY4 A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM				48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM				16

3. Az USA alkotmánya

(rövid feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A vizsgázó válasza a felvilágosodás eszméinek hatásait (hatalommegosztás, alkotmányosság) mutatja be az USA alkotmányában.	0 1 2
		F2 A válasz feltárja, hogy a polgári társadalomban milyen jogi és szervezeti elemek garantálják az alkotmányosságot.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A vizsgázó az ábráról összegyűjti, az alkotmányos berendezkedés legfontosabb szervezeti, illetve testületi elemeit. A demokrácia érvényesülésének lehetőségeit és korlátait.	0 1 2
	1.7. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása	B1 Pl. a vizsgázó az ábrából megállapítja, hogy az alkotmányban érvényesül a képviseleti elv, vagy az ábráról leolvassa, hogy a felnőtt fehér férfiak mind szavaznak.	0 1 2
		A2 A vizsgázó az ábra alapján következtet az államszervezet működésének általános jellemzőire, és sajátosságaira.	0 1 2
		B2/1 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy az alkotmányban érvényesül a hatalmi ágak megosztásának elve, vagy megállapítja, hogy az alkotmányban alapvetően érvényesülnek a felvilágosodás államjogi elképzelései.	0 1 2
	4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.	B2/2 Pl. bemutatja, hogy az USA törvényhozása kétkamarás, s hogy eltérő módon kerülnek a képviselők a két házba.	0 1 2
		A3 A válasz megállapítja azokat az okokat, amelyek miatt szövetségi államként jött létre az USA, illetve feltárja ennek következményeit az államszervezet működésére vonatkozóan.	0 1 2
		B3/1 Pl. leírja, hogy a 13 gyarmat közös harcának következményeként jött létre az USA.	0 1 2
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	B3/2 Pl. megállapítja, hogy szövetségi rendszeréből adódóan az elnöki hatalom erős, vagy bemutatja, miként oldották meg a kis- és nagy államok képviseletét a kongresszusban.	0 1 2
		A+B A vizsgázó korhűen használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. ellenőrzés, megerősítés).	0 1 2
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	A+B A vizsgázó szakszerűen alkalmazza és értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. hatalmi ágak megosztása, végrehajtó hatalom).	0 1 2
T A válaszból kikövetkeztethető, hogy a diák tisztában van azzal, hogy az USA államszervezete XVIII. századi felvilágosodás korszakához kapcsolódik.		0 1 2	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		NY1 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM			28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM			7

4. Népeségrobbanás

(hosszú feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A válasz középpontjában a XVIII. századi demográfiai folyamatok és Malthus értékelésének összevetése áll.	0 1 2
		F2 Az elemzés föltárja a demográfiai robbanások jellemzőit.	0 1 2
		F3 A válasz érinti a népességszám és a gazdasági fejlődés közötti kapcsolatot.	0 1 2
		F4. Az elemzés bemutatja a halálozás és a születések változásának okait.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A válasz tükrözi, hogy a tanuló kigyűjtötte az összehasonlításhoz szükséges adatokat.	0 1 2
	1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése.	B1 Pl. a tanuló megállapítja az ábra alapján, hogy Angliában a demográfiai robbanás a halálozások gyors csökkenésének volt köszönhető, amit a születések csökkenése csak fáziskéséssel követett <i>vagy</i> Angliában a demográfiai robbanás egy meghatározott idejű jelenség.	0 1 2
		A2 A válasz értelmezi a kigyűjtött információkat, és ennek keretében összehasonlítja a két dokumentumot.	0 1 2
	4.7. A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése különböző példákon.	B2 Pl. megállapítja, hogy Malthus szerint a Föld túl fog népesedni, mivel a népesség mértani sor szerint növekszik, de az élelemtermelés csak a matematikai sor szerint nő.	0 1 2
		A3 Az elemzés feltárja a két forrás közötti ellentmondásokat, és/vagy megkísérli föltárni azokat a tényezőket, amelyeket Malthus elméletében nem vett figyelembe.	0 1 2
		B3/1 Pl. megállapítja, hogy Malthus figyelmen kívül hagyja, hogy a népesség növekedése számos tényezőtől függ, s így nemcsak az általa felállított tétel szerint növekedhet.	0 1 2
	4.10. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése.	B3/2 Pl. a két dokumentum összevetése során megállapítja, hogy Malthus elgondolásai a valóságban nem következtek be, hiszen a XIX. századi Angliában a születések számának csökkenésére Malthus nem számított.	0 1 2
		A4 Gondolatmenetét saját ismeretei felhasználásával kiegészíti, legalább egy saját – a megadott forrásokban nem szereplő – ismeretelemet beépít fogalmazásába.	0 1 2

4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, fölvetése történelmi események okairól és következményeiről.	B4/1 Pl. megállapítja, hogy a korábbi és a későbbi demográfiai folyamatok is ugrásszerűek voltak, <i>vagy</i> Malthus műve 1798-ban jelent meg, az angliai demográfiai folyamatnak abban a szakaszában, amikor a születések száma még nem csökkent és a halálozások számának csökkenése még nem lassult le.	0 1 2
	B4/2 Utal arra, hogy más történelmi korszakokban is voltak demográfiai robbanások, pl. neolitikus forradalom.	0 1 2
	A5 A vizsgázó fölvet, illetve megfogalmaz önálló észrevételeket, értelmezéseket, összefüggéseket.	0 1 2
	B5/1 Pl. a vizsgázó felismeri, hogy az angliai demográfiai robbanás összefüggésben van az ipari forradalommal.	0 1 2
	B5/2 Pl. a Malthus által érzékelt demográfiai robbanás összefüggésben van a városiasodással.	0 1 2
2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. eltartó erő, mértani arány)	0 1 2
	A+B vizsgázó helyesen alkalmazza és értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. ipari forradalom, születési arány)	0 1 2
3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A válaszból kikövetkeztethető, hogy Malthus a XVIII. század emberének ismereteivel és angliai tapasztalataiból kiindulva fogalmazta meg elméletét.	0 1 2
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1 A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.	0 1 2
	NY2 Az elemzés szerkesztett szöveg, a szerkezet a tartalom logikus kifejtést szolgálja.	0 1 2
	NY3 A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	0 1 2
	NY4 A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

5. Végvári küzdelmek

(rövid feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont	
A feladat megértése		F1 A vizsgázó válaszában elsősorban az 1552-es hadjárat előzményeit, okait tárja fel.	0 1 2	
		F2 Az elemzés a török hadjárat célkitűzéseit mutatja be.	0 1 2	
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A vizsgázó kigyűjti különböző forrásokból azokat az információkat, melyek a török hadjárat okaira és célkitűzéseire vonatkoznak. B1 Pl. kigyűjti Fráter György Ferdinándhoz való utazásának ellentmondásosságát, illetve utal Fráter György országegyesítő céljaira.	0 1 2 0 1 2	
	4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.	A2 Az elemzés az összegyűjtött információk alapján következtet Erdély politikájának sajátosságaira. B2/1 Pl. Fráter György segítség fejében át akarja adni Erdélyt Ferdinándnak, ám a segítségkérelmet titokban akarja tartani addig, amíg az nem válik kézzelfoghatóvá. B2/2 A vizsgázó megállapítja, hogy Fráter György kétszer kötött egyezményt Erdély átadásáról, de csak néhány ezer zsoldost kapott 1551-ben, akik meggyilkolták.	0 1 2 0 1 2 0 1 2	
	4.9. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása.	A3 A válasz feltárja a török hadjárat előzményeinek összefüggéseit és a törökök célkitűzéseit. B3/1 Pl. megállapítja, hogy a török támadás szándéka és iránya összefüggésben van azzal, hogy Ferdinándnak nem volt ereje megszerezni Erdélyt, de nem mondott le róla, ugyanakkor a kis erővel végrehajtott akcióval (1551) kiváltotta a török ellenlépését. B3/2 Pl. a válasz rögzíti, hogy a török hadjárat elsődleges oka az volt, hogy megakadályozza Erdély és a királyi Magyarország egyesülését.	0 1 2 0 1 2 0 1 2	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. kereszténység védőbástyája) A+B A vizsgázó helyesen alkalmazza, értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. hatalmi egyensúly, hódoltság)	0 1 2 0 1 2	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A válasz rögzíti, hogy a török hadjárat az ország három részre szakadása után történt, és a szövegből az is kikövetkeztethető, hogy ismeri a három országrész határait, elhelyezkedését.	0 1 2	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2	
	A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM			28
	ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM			7

6. Jobbágykérdés

(hosszú feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A válasz a XVI. századi magyar jobbágyság helyzetének alakulását állítja középpontjába.	0 1 2
		F2 Az elemzés értelmezi a szabad költözködés, a röghöz kötés kérdéskörét.	0 1 2
		F3 Kitér a gazdasági fejlődés , valamint a jobbágykérdés kapcsolatára.	0 1 2
		F4 Az elemzés feltárja a jobbágykérdés és a török háborúk kölcsönhatását.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A válasz kigyűjti a forrásokból azokat az információkat, melyek a jobbágyság helyzetének alakulására vonatkoznak. B1 Pl. 1514-ben elvették a jobbágyok szabad költözési jogát, <i>vagy</i> 1514-ben elrendelték a heti egy nap robotot és telkenként egy forint fizetését, <i>vagy</i> 1514-ben a mezővárosokra is kiterjesztették a fejenkénti adózást, <i>vagy</i> a jobbágyság munkaerejével kezdték meg a végvárok építését.	0 1 2 0 1 2
	4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.	A2 Az összegyűjtött információk alapján következtet a jobbágyság jogi és gazdasági helyzetének megváltozására.	0 1 2
		B2 Pl. megállapítja, hogy a szabad költözködéstől való megfosztás a terhek emelése érdekében történik <i>vagy</i> a költözködési tilalom elsősorban a középnemesség érdekeit szolgálja.	0 1 2
	4.3. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése.	A3 Az elemzés feltárja a jobbágyság jogi helyzetében bekövetkezett változások okait és/vagy következményeit.	0 1 2
		B3/1 Pl. a háborús helyzet részben nehezítette a jobbágyság helyzetét (pusztítások), részben javította (nem tudtak érvényt szerezni a rendelkezéseknek).	0 1 2
		B3/2 Pl. a XVI. század elején kísérletet tettek a röghöz kötés bevezetésére, azonban ezt nem tudták érvényesíteni a háborús helyzet következtében.	0 1 2
	4.11 Szabadon választott példa segítségével hosszabb távú történelmi változások bemutatása.	A4 Gondolatmenetét saját ismeretei felhasználásával kiegészíti, legalább egy saját – a megadott forrásokban nem szereplő – ismeretelemet beépít fogalmazásába.	0 1 2
		B4/1 Pl. a parasztháború kirobbanása miként függ össze a török ellen meghirdetett keresztes háborúval, illetve a rendi anarchiával.	0 1 2
		B4/2 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy az árforradalom hatására Magyarországon is előtérbe került a nemesi árutermelés, ami együtt járt a jobbágyi szolgáltatások emelésével.	0 1 2

4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, fölvetése történelmi események okairól és következményeiről.	A5 A vizsgázó fölvet, illetve megfogalmaz önálló észrevételeket, értelmezéseket, összefüggéseket.	0 1 2
	B5/1 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy Magyarországon – Közép-Európa más térségeihez hasonlóan – a rendek kísérletet tettek a jobbágyság röghöz kötésére.	0 1 2
	B5/2 Pl. a jobbágyterhek növelése elsősorban a módos mezővárosi jobbágyságot sújtotta, ezért ők aktívabban vettek részt az 1514-es parasztháborúban.	0 1 2
2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. örök szolgaság, fallal körülvett városok).	0 1 2
	A+B A vizsgázó helyesen alkalmazza és értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. röghöz kötés, szabad királyi városok).	0 1 2
3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A válaszból kiderül, hogy a tárgyalt időszak Mátyás halálától a három részre szakadt ország megszilárdulásáig tart.	0 1 2
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1 A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.	0 1 2
	NY2 Az elemzés szerkesztett szöveg, a szerkezet a tartalom logikus kifejtést szolgálja.	0 1 2
	NY3 A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	0 1 2
	NY4 A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

7. Martinovics megítélése

(rövid feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont	
A feladat megértése		F1 A vizsgázó válaszában elsősorban a két forrás Martinovics-képét hasonlítja össze.	0 1 2	
		F2 Az elemzés sokoldalúan tárja fel a két Martinovics kép különbségeit.	0 1 2	
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A válasz kigyűjti és felhasználja Mód Aladár szövegéből a Martinovicsra vonatkozó legfontosabb információkat. B1 Pl. Mód szerint Martinovics haladó eszméket terjesztett; a haladó polgári rétegekkel együttműködött; az uralkodót a reformokról kívánta meggyőzni, támadta a rendeket, a reformer uralkodó halála után a rendekre támaszkodva kívánt haladni.	0 1 2 0 1 2	
	1.9 A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során.	A2 A válasz kigyűjti és felhasználja Kosáry szövegéből a Martinovicsra vonatkozó legfontosabb információkat, és megállapítja a két történelmi értékelés közötti legfontosabb különbségeket. B2/1 Pl. Kosáry szerint Martinovics nehezen összeférhető ember volt; besúgóként jelentéseket készített a pesti haladó körökről; miután menesztették, azokat szervezte meg, akiket addig feljelentett. B2/2 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy a két megközelítés ellentétes: Mód pozitív, Kosáry negatív képet rajzol Martinovicsról.	0 1 2 0 1 2 0 1 2	
	1.11 Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.	A3 Az elemzés föltárja a két eltérő történetírói értékelés okait. B3/1 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy Mód a pozitív kép biztosítása érdekében elhallgatja, hogy Martinovics besúgó volt <i>vagy</i> a vizsgázó megállapítja, hogy a Martinovicsot pozitívan bemutató Mód szövege sok értékítéletet tartalmaz, pártos. B3/2 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy Kosáry tartózkodott az értékítéletektől, sokkal inkább a körülményeket tárja fel.	0 1 2 0 1 2 0 1 2	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. klubista értelmiség, rendi ellenállás). A+B A vizsgázó helyesen alkalmazza és értelmezi a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. besúgó, jozefinista, jakobinus).	0 1 2 0 1 2	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A vizsgázó válaszából kiderül, hogy el tudja helyezni a Martinovics mozgalmat a magyar történelem menetében (felvilágosult abszolutizmus bukása, francia forradalom időszaka).	0 1 2	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2	
	A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM			28
	ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM			7

8. Nemzetiségi politika a reformkorban

(hosszú feladat)

Szempontok		A) Műveletek B) Tartalmi elemek	Pont
A feladat megértése		F1 A válasz alapvetően a magyar vezető réteg nemzetiségekkel kapcsolatos elgondolásainak elemzésére koncentrálnak .	0 1 2
		F2 A válasz bemutatja a liberális felfogás jellemzőit.	0 1 2
		F3 Az elemzés kitér a konzervatív és radikális felfogás elemzésére is.	0 1 2
		F4 Az elemzés középpontjában a kapott szövegek értelmezése áll.	0 1 2
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása.	A1 A válasz kigyűjti a nemzetiségi kérdésekre vonatkozó különböző álláspontok főbb jellemzőit.	0 1 2
	1.8 Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban minként tükröződik a szerző személyes helyzete.	B1 Pl. megállapítja, hogy Wesselényi az egynyelvű országokat tartja ideálisnak, a nemzetiségi kérdés egyedüli megoldását a jogkiterjesztésben látja, Széchenyi kapcsán megállapítja, hogy véleménye szerint a nemzetiségeket nem lehet erőszakosan magyarosítani, Kossuth a jogkiterjesztés fejében a nemzetiségektől a magyar állam iránti hűséget reméli, míg Táncsics Mihály a magyarosítást telepítésekkel kívánja előmozdítani.	0 1 2
		A2 Az összegyűjtött információk alapján következtet a vezető réteg nemzetiségi kérdésben vallott elgondolásainak sajátosságaira.	0 1 2
	4.2 Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van.	B2 Pl. megállapítja, hogy a vezető réteg nem egységesen, hanem különbözőképpen vélekedett a nemzetiségi kérdés megoldásáról.	0 1 2
		A3 Feltárja a nemzetiségi kérdésről alkotott vélekedések jellemzőinek sajátosságait.	0 1 2
		B3/2 Pl. a magyar vezetőréteg minden irányzata a magyarság előretörését, vezető szerepének előmozdítását tekintette fő céljának.	0 1 2
	1.9 A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során.	B3/2 Pl. a magyar vezetőréteg zöme a megoldást a jogkiterjesztéstől várja.	0 1 2
		A4 Gondolatmenetét saját ismeretei felhasználásával kiegészíti, legalább egy saját – a megadott forrásokban nem szereplő – ismeretelemet beépít fogalmazásába.	0 1 2
		B4/1 Pl. rögzíti, hogy a konzervatívabb Széchenyi óvott az erőszaktól, a liberális Wesselényi és Kossuth a jogkiterjesztésben látta a megoldást, a radikális Táncsics telepítésbe kezdett volna.	0 1 2
		B4/2 Pl. megállapítja, hogy 1844-ben államnyelvvé vált a magyar.	0 1 2

4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, fölvetése történelmi események okairól és következményeiről.	A5 A vizsgázó fölvet, illetve megfogalmaz önálló észrevételeket, értelmezéseket, összefüggéseket.	0 1 2
	B5/1 Pl. a vizsgázó megállapítja, hogy a reformkorban Magyarországon az európai trendnek megfelelően kibontakozott a nemzeti érzés.	0 1 2
	B5/2 Pl. az európai trendnek megfelelően a nacionalizmus eszméje összefonódott a liberalizmussal.	0 1 2
2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.	A+B A vizsgázó helyesen használja a szövegben előforduló fogalmakat (pl. alkotmányos polgárjog, politikai nemzetiség)	0 1 2
	A+B vizsgázó helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. egy politikai nemzet, államnyelv, asszimiláció)	0 1 2
3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	T A diák ismeri hogy Magyarország soknemzetiségű ország, és a felvetett probléma a reformkorban fogalmazódik meg elsőként.	0 1 2
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1 A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.	0 1 2
	NY2 Az elemzés szerkesztett szöveg, a szerkezet a tartalom logikus kifejtést szolgálja.	0 1 2
	NY3 A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	0 1 2
	NY4 A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0 1 2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

PONTOZÓLAP (TÖRTÉNELEM – EMELT SZINT – ESSZÉ FELADATOK)

A tanuló kódja

--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	A választott feladatok sorszáma							
	..... (rövid)		..... (rövid)		..... (hosszú)		..... (hosszú)	
Feladatmegértés	F1	0 1 2	F1	0 1 2	F1	0 1 2	F1	0 1 2
					F2	0 1 2	F2	0 1 2
	F2	0 1 2	F2	0 1 2	F3	0 1 2	F3	0 1 2
					F4	0 1 2	F4	0 1 2
A) Műveletek B) Tartalmak	A1	0 1 2	A1	0 1 2	A1	0 1 2	A1	0 1 2
	B1	0 1 2	B1	0 1 2	B1	0 1 2	B1	0 1 2
	A2	0 1 2	A2	0 1 2	A2	0 1 2	A2	0 1 2
	B2/1	0 1 2	B2/1	0 1 2	B2	0 1 2	B2	0 1 2
	B2/2	0 1 2	B2/2	0 1 2	A3	0 1 2	A3	0 1 2
	A3	0 1 2	A3	0 1 2	B3/1	0 1 2	B3/1	0 1 2
	B3/1	0 1 2	B3/1	0 1 2	B3/2	0 1 2	B3/2	0 1 2
	B3/2	0 1 2	B3/2	0 1 2	A4	0 1 2	A4	0 1 2
					B4/1	0 1 2	B4/1	0 1 2
					B4/2	0 1 2	B4/2	0 1 2
					A5	0 1 2	A5	0 1 2
					B5/1	0 1 2	B5/1	0 1 2
					B5/2	0 1 2	B5/2	0 1 2
	Szaknyelv alkalmazása	A+B	0 1 2	A+B	0 1 2	A+B	0 1 2	A+B
A+B		0 1 2	A+B	0 1 2	A+B	0 1 2	A+B	0 1 2
Tájékozódás időben, térben	T	0 1 2	T	0 1 2	T	0 1 2	T	0 1 2
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	NY1	0 1 2	NY1	0 1 2	NY1	0 1 2	NY1	0 1 2
					NY2	0 1 2	NY2	0 1 2
					NY3	0 1 2	NY3	0 1 2
					NY4	0 1 2	NY4	0 1 2
Kapott pontok		Kapott pontok		Kapott pontok		Kapott pontok		
Súlyos hiba 1	-1 -2	Súlyos hiba 1	-1 -2	Súlyos hiba 1	-1 -2	Súlyos hiba 1	-1 -2	
				Súlyos hiba 2	-1 -2	Súlyos hiba 2	-1 -2	
Súlyos hiba 2	-1 -2	Súlyos hiba 2	-1 -2	Súlyos hiba 3	-1 -2	Súlyos hiba 3	-1 -2	
				Súlyos hiba 4	-1 -2	Súlyos hiba 4	-1 -2	
Összpontszám		Összpontszám		Összpontszám		Összpontszám		
Átszámítás vizsgapontra: a feladatonkénti összpontszám osztva 4-gyel				Átszámítás vizsgapontra: a feladatonkénti összpontszám osztva 3-mal				
Vizsgapont		Vizsgapont		Vizsgapont		Vizsgapont		
Az esszében elért vizsgapont összesen								